

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลง ของดนตรีชาวเลอุรักลาโว้ย The Factors Affecting to Urak Lawoi Music

จารุวัฒน์ นวลไย¹

Jaruwat Nualyai

เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี²

Chalerm Sak Pikulsri

เรวดี อึ้งโพธิ์³

Rewadee Ungpho

¹ นักศึกษาลัทธิสุตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาดุริยางคศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Doctor of Philosophy Student, Applied Arts
Program, Faculty of Fine and Applied Arts,
Khon Kaen University
(E-mail: Jaruwat.nu@phuket.psu.ac.th)

² รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาดุริยางคศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Associate Professor, Ph.D., Music, Faculty of
Fine and Applied Arts, Khon Kaen University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
Assistant Professor, Ph.D., Faculty of Liberal Arts,
Prince of Songkla University

Received: 18/12/2019 Revised: 4/02/2020 Accepted: 5/02/2020

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของดนตรีชาวเลอุรักลาโว้ยเป็นวิจัยเชิงคุณภาพทางด้านดนตรีวิทยา การศึกษาเลือกผู้ที่มีความรู้ ผู้ปฏิบัติและผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีประสบการณ์ดนตรี ชาวเลอุรักลาโว้ยเป็นเวลานาน จากคำแนะนำของบุคคลในชุมชนที่บอกต่อกันไป ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับการกล่าวถึงบ่อยที่สุดและเลือกตามเหตุการณ์หรือสถานที่เฉพาะ หน้าขณะพบผู้รู้โดยบังเอิญในการเก็บข้อมูล เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสำรวจ แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยใช้แนวคิด การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม เลือกพื้นที่ศึกษาได้แก่ บ้านแหลมตึกแก บริเวณหาดราไว อำเภอมือ จังหวัดภูเก็ต บ้านสังกะอู อำเภอกะลันตา จังหวัดกระบี่และเกาะหลีเป๊ะ อำเภอมือ จังหวัดสตูล ผลจากการศึกษาพบว่าระบบการศึกษา ศาสนา เศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงด้านเครื่องดนตรี วงดนตรีและบทเพลง ของชาวเลอุรักลาโว้ย

คำสำคัญ: ปัจจัย, ผลกระทบ, การเปลี่ยนแปลง, ดนตรี, ชาวเล, อุรักลาโว้ย

Abstract

The purpose of this research was to study the factors affecting to Urak Lawoi Music. The study was qualitative research in musicology. The participants were those with expertise, practitioners, and related people with long experience in Urak Lawoi music. Data were collected based on the relayed advice of people in the community, most frequently named people, and the unprecedented events or venues while meeting the expertise by accident. The instruments used to collect data included a survey, an observation form, and interviews. The data were analyzed using culture change concepts. The areas selected were 1) Ban Laem Took-Kae in the area of Rawai beach,

Mueang, Phuket, 2) Ban Sangka-u House, Ko Lanta, Krabi, and 3) Ko Lipe, Mueang, Satun.

The results of the study showed that the education systems, religion, economy, and tourism factors were that affect the changes in musical instruments ensembles, and songs of Urak Lawoi

Keywords: Factors, Affect, Changes, Music, Sea Gypsies, Urak Lawoi

บทนำ

การวิจัยดนตรีของชาวเลอุรักลาโว้ยที่ผ่านมา มุ่งให้ความสำคัญต่อการศึกษาสภาพลักษณะทางดนตรีของชาวเลอุรักลาโว้ยเฉพาะพื้นที่ที่สนใจศึกษา ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงสภาพลักษณะของเครื่องดนตรี วงดนตรีและบทเพลง ของแต่ละพื้นที่ในช่วงเวลาที่มีผู้ทำการศึกษา ซึ่งได้แก่ การศึกษาบทเพลงประกอบการละเล่นรอนเง็ง จังหวัดภูเก็ต: กรณีศึกษารองเง็ง คณะพรสวรรค์ (พงษ์ธร ลำเนาครุฑ, 2548) ดนตรีในวิถีชีวิตชาวอุรักลาโว้ย ตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ (สัญญา เผ่าพิชพันธุ์, 2552) ศึกษาดนตรีในวิถีชีวิตของชาวอุรักลาโว้ย: การศึกษาทางมานุษยวิทยาการดนตรี ณ บ้านสังก้า ตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ (พนัง ปานช่วย, 2554) ดนตรีร่ามะนาในพิธีลอยเรือ: กรณีศึกษาชาวเลอุรักลาโว้ย เกาะหลีเป๊ะ ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล (เอกรัฐ ศรีสว่าง, 2552) และวัฒนธรรมทางดนตรีชาวเลอุรักลาโว้ยในหมู่เกาะบุโหลน จังหวัดสตูล (เรวดี อึ้งโพธิ์, 2556) ผลของการศึกษาที่ได้จึงเป็นข้อมูลเชิงเดี่ยว เนื่องจากการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์เน้นเฉพาะดนตรีในพิธีปลากังหรือพิธีลอยเรือที่จัดขึ้นปีละ 2 ครั้งเป็นประจำทุกปี จะเห็นว่าองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยที่ผ่านมาถึงแม้จะต่างพื้นที่และช่วงเวลาการศึกษา แต่ก็ยังคงศึกษาในบริบทดนตรีพิธีกรรมเดียวกัน

ผู้วิจัยเห็นข้อจำกัดการศึกษาของงานวิจัยที่ผ่านมาจึงได้ศึกษาดนตรีของชาวเลอุรักลาโว้ยที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณชายฝั่งอันดามันของประเทศไทยใน 1 รอบปี

เพื่อให้ได้ข้อมูลดนตรีของชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในภาพรวมทั้งหมดในเรื่องของเครื่องดนตรี วงดนตรีและบทเพลง รวมถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของดนตรีชาวเลอุรักลาไว้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากผู้รู้ ผู้ปฏิบัติและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของดนตรีชาวเลอุรักลาไว้อยู่

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ที่มีลักษณะ “Information cases” ที่สามารถศึกษาอย่างเจาะลึกได้มากและมีความหมายต่อหลักการศึกษ เลือกโดยยึดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลัก (Purposeful sampling) (Patto, 1990) โดยเลือกผู้ที่มีความรู้ ผู้ปฏิบัติและผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับดนตรีชาวเลอุรักลาไว้อย่างเป็นเวลานาน เลือกจากการแนะนำของคนในชุมชนที่บอกต่อๆ กันไป ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับการกล่าวถึงบ่อยที่สุดและเลือกตามเหตุการณ์หรือสถานการณ์เฉพาะหน้าขณะพบผู้รู้ ผู้ปฏิบัติและผู้ที่เกี่ยวข้องโดยบังเอิญในการเก็บข้อมูลภาคสนาม (ชาย โพธิสิตา, 2552) ประกอบด้วยผู้รู้จำนวน 6 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติจำนวน 25 คนและผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน 47 คน

2. พื้นที่วิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกพื้นที่วิจัยโดยอาศัยหลักเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่วิจัยดังนี้

2.1 เป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ที่กลุ่มชาวเลอุรักลาไวย์อพยพเดินทางเข้ามาตั้งถิ่นฐานอาศัยในประเทศไทยตั้งแต่ในอดีตและปัจจุบันเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่มีประชากรชาวเลอุรักลาไวย์อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมาก

2.2 เป็นพื้นที่ที่ชาวเลอุรักลาไวย์ยังคงสืบทอดอารักขาขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณีในวิถีชีวิตมาอย่างต่อเนื่อง

2.3 เป็นพื้นที่ที่มีดนตรีสมบูรณทั้งด้านนักดนตรีและเครื่องดนตรีของดนตรีรูเงก ดนตรีบริรานาและดนตรีฆาญกที่สามารถศึกษาถึงดนตรีได้อย่างต่อเนื่องและเจาะลึกจากหลักเกณฑ์การเลือกพื้นที่ดังกล่าว พื้นที่วิจัยที่ใช้ในการศึกษาได้แก่

1) ชุมชนชาวเลบ้านแหลมตึกแก (เกาะลิเห่) หมู่ที่ 4 ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต 2) ชุมชนชาวเลราไวย์ หมู่ที่ 2 ตำบลราไวย์ อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต 3) ชุมชนชาวเลบ้านสังกะอู หมู่ที่ 7 ตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอกะลันตา จังหวัดกระบี่และ 4) ชุมชนชาวเลเกาะหลีเป๊ะ หมู่ที่ 7 ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอมืองสตูล จังหวัดสตูล

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในการวิจัยได้แก่

1) แบบสำรวจ (Survey) ใช้สำรวจข้อมูลเบื้องต้นของบริบทพื้นที่ประชากรกลุ่มชาวเลอุรักลาไวย์ซึ่งตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย รวมถึงวัฒนธรรมดนตรีที่ปรากฏในวิถีชีวิตของชาวเลอุรักลาไวย์ เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

2) แบบสังเกต (Observation) ใช้แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) และแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) สังเกตกลุ่มผู้รู้ (Key Informants) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) และกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง (General Informants) ในเรื่องปัจจัยที่ทำให้ดนตรีชาวเลอุรักลาไวย์เกิดการเปลี่ยนแปลง

3) แบบสัมภาษณ์ (Interview) แบ่งออกเป็นแบบสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้ดนตรีชาวเลอุรักลาไวย์เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นคำถามที่ผู้วิจัยมีและไม่มีกำหนดไว้ล่วงหน้า คำถามที่กำหนดไว้ล่วงหน้าได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

1) ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้ความหมาย แนวคิด ประวัติความเป็นมาของชาวเลในบริบทที่ศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่แนวคิดทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมและแนวคิดทฤษฎีดนตรีชาติพันธุ์

2) ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยเครื่องมือจากแบบสำรวจ (Survey) แบบสังเกต (Observation) และแบบสัมภาษณ์ (Interview) ของกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติและกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง

3) แนวคิดทฤษฎีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของดนตรีชาวเลอุรักลาโว้ย ผู้วิจัยอาศัยแนวคิดปรากฏการณ์ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม มนุษย์เริ่มมีวิวัฒนาการจากความสำเร็จ สิ่งที่มีความลึกลับสืบเนื่องสู่ลัทธิศาสนาและความเป็นวิทยาศาสตร์ โดยมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงจากสังคมวัฒนธรรมที่มีความเรียบง่ายแล้วเข้าสู่ความซับซ้อนมากขึ้น (Tylor, 1871) ก้องต์ ดุริโคร์ เวเบอร์ เชื่อว่าสังคมและวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงตามลำดับจากสังคมเทวนิยม สู่สังคมปรัชญาและสังคมแบบปฏิฐานนิยม สังคมเทวนิยมเป็นสังคมที่เชื่อว่ามีพระเป็นเจ้าเป็นผู้มีอำนาจครอบครองทุกสิ่งทุกอย่างในโลก เมื่อมนุษย์มีความเชื่อเกี่ยวกับพระเจ้าดังนั้นการอธิบายเกี่ยวกับสังคม จึงไม่มีความหมายในการอธิบาย สังคมแบบปรัชญาเป็นสังคมที่มีการเริ่มใช้เหตุผล ในการอธิบายปรากฏการณ์สังคมและสังคมปฏิฐานนิยมเป็นสังคมที่รู้จักจัดแจงถึงวิถีคิดอย่างมีเหตุมีผลสามารถที่จะอธิบายและทำนายปรากฏการณ์ของสังคมและวัฒนธรรมได้โดยอาศัยประสบการณ์ความรู้ ความคิดจากภูมิปัญญาที่มีเป็นพื้นฐาน ในการอธิบาย (สุภางค์ จันทวานิช, 2554) กระบวนทัศน์การอธิบายสังคมและวัฒนธรรมในอดีตเกิดจากการคิดค้นเครื่องมือทางเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่มีความเชื่อว่าเป็นสาเหตุที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหรือการยืมวัฒนธรรมจากสังคมที่อยู่ข้างเคียง

หรือการโดนครอบงำจากสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและเทคโนโลยีจากสถานการณ์ที่เรียนรู้ระหว่างกันนำไปสู่การครอบงำ สังคมที่มีวัฒนธรรมที่ความอ่อนแอกว่า (ยศ สันตสมบัติ, 2556) ในช่วงหลัง สงครามโลกครั้งที่สองมีการนำความคิดทางศาสนาเป็นเครื่องมือใช้ในการต่อสู้ ทางการเมืองเป็นสาเหตุอีกสาเหตุหนึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและ วัฒนธรรม (Balendier, 1965) ต่อมาเมื่อมีการพัฒนาประเทศเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจ แนวคิดดังกล่าวจึงล้าหลังและได้หันมาให้ความสนใจเทคโนโลยี กระบวนการพัฒนา ทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม (ยศ สันตสมบัติ, 2556)

เมื่อพิจารณาจากการทบทวนเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงสังคมและ วัฒนธรรมจะเปลี่ยนไปพร้อมกับการพัฒนาประเทศ ซึ่งนั่นมิได้หมายความว่า การพัฒนาจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นเสมอไป การเปลี่ยนแปลงอาจ ส่งผลให้สังคมมีผลเป็นในทางตรงกันข้าม ดังนั้นในการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบ ต่อการเปลี่ยนแปลงของดนตรีชาวเลอูรักลาโว้ย ผู้วิจัยเห็นว่าสามารถนำมาเป็นพื้นฐาน ของการสังเกตถึงประเด็นที่เป็นสาเหตุของการที่ทำให้ดนตรีชาวเลอูรักลาโว้ยมีการ เปลี่ยนแปลง อย่างเช่น สาเหตุจากความเชื่อในลัทธิศาสนา การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ เทคโนโลยี รวมถึงการครอบงำทางความคิดที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง ในการศึกษาทางดนตรีในครั้งนี้

5. การตรวจสอบคุณภาพข้อมูล

การตรวจสอบคุณภาพข้อมูลมีดังนี้

- 1) ตรวจสอบด้านข้อมูล เช่น การตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูล ที่ต่างกัน แหล่งข้อมูลในเวลาที่แตกต่างกัน แหล่งข้อมูลในสถานที่ที่ต่างกัน แหล่งข้อมูล โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต่างกันและแหล่งข้อมูลจากเจ้าของข้อมูล
- 2) ตรวจสอบด้านผู้วิจัย เช่น การเก็บข้อมูลของผู้วิจัยอื่นที่เก็บในเรื่อง เดียวกันว่ามีประเด็นใดบ้างที่เหมือนหรือต่างกัน
- 3) ตรวจสอบด้านทฤษฎี เช่น การนำทฤษฎีไปใช้ในสนาม การวิเคราะห์ข้อมูลและการตีความที่มีความแตกต่างกันในประเด็นที่ศึกษา

4) ตรวจสอบด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น การใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่ต่างกันในการเก็บข้อมูลในเรื่องเดียวกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูลกับการวิเคราะห์ข้อมูลจะนำไปพร้อมๆ กันเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและสะท้อนข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลแต่ละครั้งและนำไปวางแผนในการเก็บข้อมูลในครั้งต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการรวมถึงข้อมูลภาคสนามมาวิเคราะห์เนื้อหา มีขั้นตอนดังนี้

1) นำข้อมูลที่ได้จากเอกสารมาจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้

2) นำข้อมูลจากภาคสนามที่เก็บรวบรวมได้จากแบบสำรวจแบบสังเกต แบบสัมภาษณ์และข้อมูลถอดจากเครื่องบันทึกเสียง แยกประเภทจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์และประเด็นที่วิจัย

3) ศึกษาข้อมูลในข้อ 1 และข้อ 2 อย่างละเอียดเพื่อทำความเข้าใจข้อมูล

4) วิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือนความต่างในรายละเอียดของข้อมูลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการวิเคราะห์ไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบข้อมูลอีกครั้ง

ผลการศึกษา

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของดนตรีชาวเลอุรักลาไว้อย่างสามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้านได้แก่ ระบบการศึกษา ศาสนา เศรษฐกิจและการท่องเที่ยว ดังนี้

1. ระบบการศึกษา

เมื่อนโยบายการศึกษาภาคบังคับเข้ามาสู่ในวิถีชีวิตชาวเลอุรักลาไว้อย่างจะต้องได้รับการศึกษาในโรงเรียนตามที่รัฐกำหนด ชาวเลอุรักลาไว้อย่างจำเป็นต้องใช้

ภาษาไทยในการสื่อสารระหว่างคนในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันและกับคนนอกกลุ่มชาติพันธุ์ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงทางภาษาภายในกลุ่มชาวเลอุรักลาไว้อยู่ที่มีผลในด้านวัฒนธรรมดนตรีอย่างค่อยเป็นค่อยไป ตัวอย่างเช่น ในช่วงประมาณ พุทธศักราช 2525-2535 ชาวอุรักลาไวที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เกาะสิเหร่ จังหวัดภูเก็ต เริ่มเข้าศึกษาในโรงเรียนตามที่รัฐกำหนด นักเรียนชาวเลอุรักลาไวทุกคนจะต้องเรียนฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาไทยเพื่อสื่อสารกับครูและเพื่อนร่วมโรงเรียนทั้งที่เป็นเพื่อนอุรักลาไวและเพื่อนจากภายนอกซึ่งเป็นคนไทยเชื้อสายจีน คนไทยเชื้อสายอิสลาม เป็นต้น การเรียนรู้และพูดภาษาไทยได้ถูกปลูกฝังให้เด็กชาวเลอุรักลาไวได้นำมาใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันมากขึ้น และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปโดยธรรมชาติสำหรับการสื่อสารระหว่างคนภายในกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ในหนึ่งครอบครัวโดยปกติทุกคนจะสื่อสารเป็นภาษาอุรักลาไว โดยบิดา มารดาและคนรุ่นเก่าที่ไม่ได้เรียนหนังสือในระบบจะใช้ภาษาชาวเลอุรักลาไวเพียงแค่ภาษาเดียวในการสื่อสารภายในครอบครัว หลังจากที่ถูกได้เข้าเรียนโรงเรียนในระบบ การสื่อสารภายในครอบครัวได้มีการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือบิดา มารดาและคนรุ่นเก่าพูดคุยด้วยภาษาอุรักลาไว แต่ลูกสื่อสารตอบกลับด้วยภาษาไทย (บุญรอด ประโมทกิจ, 2559) ด้วยเหตุนี้ เด็กรุ่นใหม่ที่ใช้สื่อสารด้วยภาษาไทย มีแนวโน้มการพูดด้วยภาษาชาวเลอุรักลาไว้น้อยลงไม่ว่าจะเป็นทั้งการสื่อสารกับคนภายในและคนภายนอกชุมชน เนื่องจากเกิดความรู้สึกเขินอายที่จะสื่อสารด้วยภาษาชาวเลอุรักลาไว เด็กกลุ่มนี้จึงมีทัศนคติเชิงลบบางอย่างกับภาษาท้องถิ่นของตนเอง ปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางภาษาในชุมชนที่มีผลมาจากการศึกษาในระบบของโรงเรียนเป็นสิ่งที่ค่อยๆ เกิดขึ้นภายในกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวรุ่นใหม่อย่างค่อยเป็นค่อยไปและต่อเนื่อง ในส่วนของการรับรู้ในเรื่องของภาษาที่ปรากฏในวัฒนธรรมดนตรีของตนเองจึงได้รับผลกระทบตามไปด้วย ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางดนตรีในเรื่องของการเข้าใจความหมายในภาษาเดิมที่เป็นเนื้อร้องเก่าๆ ที่อยู่ในรูปแบบของความรู้มุขปาฐะที่มีอยู่ภายในชุมชน เนื่องจากเด็กชาวเลอุรักลาไวรุ่นใหม่ขาดความเข้าใจในภาษาชาวเลอุรักลาไว เมื่อไม่เข้าใจจึงไม่สนใจต่อสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏอยู่รอบตัว ภาษาในเนื้อร้องก็เช่นกัน

ภาพประกอบที่ 1 ชาวเลอุรักลาไว้กับครูและเพื่อนๆ ร่วมชั้นเรียน

ถึงแม้ว่าระบบการศึกษาจากภาครัฐจะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน และสังคม แต่ในอีกมุมมองหนึ่งระบบการศึกษาในระบอบรัฐส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมภาษาที่มีในแต่ละท้องถิ่นโดยตรงที่เป็นพื้นฐานพลัง ทางความคิดให้กับคนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้และรับรู้ ชุดความรู้ที่อยู่ในระบบการศึกษา และอาจแตกต่างสวนทางกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน กรณีเรื่องการเปลี่ยนแปลงทาง ภาษาในชุมชนอุรักลาไว้จึงเป็นสาเหตุหลักที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางดนตรีและ มิติของการสืบทอดบทร้อง เนื้อร้องและการเข้าใจความหมายของบทเพลง

ศาสนา

ความเชื่อและสถาบันทางศาสนาเป็นสิ่งหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อระบบความคิด ของชาวเลอุรักลาไว้ แต่เดิมชาวเลอุรักลาไว้ไม่ได้นับถือศาสนาอย่างที่เราคุ้นเคย ในปัจจุบัน แต่ความจริงชาวเลอุรักลาไว้มีรากฐานทางความเชื่อในเรื่องของ บรรพบุรุษซึ่งที่ล่วงลับไปแล้ว สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่เหนือธรรมชาติและการสำนึกบุญคุณ ต่อธรรมชาติที่หล่อเลี้ยงชีวิตก็คือทะเล ในช่วง 30 ปีที่ผ่านมาพบว่ามีการจัดตั้งวัด ของศาสนาพุทธ มัสยิด ของศาสนาอิสลามและโบสถ์ของศาสนาคริสต์ในชุมชน ซึ่งทำให้เป็นการเปิดโอกาสให้ชาวเลอุรักลาไว้ได้มีโอกาสเลือกนับถือและปฏิบัติได้

อย่างเสรีภาพ แต่ดูเหมือนว่าศาสนาคริสต์และอิสลามจะมีอิทธิพลต่อการนับถือของชาวเลอุรักลาไว้อยู่ โดยเฉพาะศาสนาคริสต์ที่มีกลยุทธ์สำคัญในการเพิ่มสมาชิกด้วยการปรับความเชื่อเดิมของชาวเลอุรักลาไว้อยู่ให้เป็นสิ่งเดียวกับคำสอนคือสิ่งที่ชาวเลอุรักลาไว้นับถือนั้นเป็นสิ่งเดียวกับพระเจ้าในนิยามของศาสนาคริสต์ ที่ให้ความหมายต่ออุรักลาไว้อยู่

จากการศึกษาภาคสนามในเชิงลึกเกี่ยวกับศาสนาคริสต์พบว่าวิถีปฏิบัติตามความเชื่อทางศาสนาของศาสนาคริสต์มีความเหมือนกับวิถีปฏิบัติความเชื่อของชาวเลอุรักลาไว้อยู่คือการใช้ดนตรีเป็นสื่อกลางต่อการเข้าถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การใช้ดนตรีเป็นสื่อกลางในศาสนาคริสต์ ตามธรรมเนียมปฏิบัติ การที่จะเข้าถึงพระเจ้าได้นั้น ผู้นับถือจำเป็นต้องสื่อสารผ่านดนตรีเป็นบทเพลงสรรเสริญและสำนึกบุญคุณพระเจ้า (หลิน หาดทรายทอง, 2558) ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่าการประกอบศาสนกิจของคริสต์ศาสนิกชนจะต้องร่วมกันร้องเพลงต่างๆ เพื่อสรรเสริญพระเจ้า อีกทั้งยังเป็นการแสดงความเคารพด้วยจิตบริสุทธิ์ บทเพลงที่ใช้ขับร้องในศาสนพิธีจึงมีจำนวนมากและมีความแตกต่างกันไปตามพื้นที่ต่างๆ

กรณีของการเข้าสู่การเป็นคริสต์ศาสนิกชนของชาวเลอุรักลาไว้อยู่พบว่าตั้งแต่มีการก่อตั้งโบสถ์ขึ้นในชุมชนประมาณสิบเปอร์เซ็นต์ของประชากรชาวเลอุรักลาไว้อยู่ได้เข้าสู่การเป็นผู้นับถือศาสนาคริสต์ ซึ่งในกลุ่มนี้ส่วนมากเป็นกลุ่มชาวเลอุรักลาไว้อยู่รุ่นใหม่ที่มีพื้นฐานการศึกษาตามระบบ จึงทำให้เป็นผู้ที่สามารถปรับตัวเข้ากับแนวคิดใหม่ที่ต่างจากความเชื่อเดิม ในขณะเดียวกันผู้นำทางศาสนาได้ใช้วิธีการปรับตัวโดยใช้ภาษาชาวเลอุรักลาไว้อยู่เป็นส่วนหนึ่งในพิธีกรรมที่สรรเสริญพระเจ้า มีการแปลเนื้อเพลงสรรเสริญพระเจ้าเป็นภาษาชาวเลอุรักลาไว้อยู่ ทำให้เกิดความรู้สึกใกล้ชิดเป็นกลุ่มเดียวกัน

เพลงสรรเสริญพระเจ้าทำให้เกิดการซึมซับวัฒนธรรมดนตรีภายนอกวัฒนธรรมอย่างแนบเนียนทั้งในเรื่องของเครื่องดนตรีและองค์ประกอบที่เป็นเนื้อหาทางดนตรี เช่น การขับร้องหมู่ การขับร้องประสานเสียงเป็นต้น การใช้กีตาร์แทมบูรินและกลองคองโกในพื้นที่ชี้ให้เห็นว่า การซึมซับเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรีจาก

ภายนอกวัฒนธรรมเดิมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ง่ายในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นสื่อกลางที่เชื่อมต่อการเปลี่ยนศาสนา การปฏิบัติการในขั้นตอนนี้คือการทำงานของคนตรีในพิธีกรรมของศาสนาคริสต์ เพื่อเปลี่ยนให้อูร์กลาไว้อยู่มีความคุ้นชินกับดนตรีในพิธีกรรมที่เป็นดนตรีตะวันตกแทนดนตรีดั้งเดิมของตนเอง ถึงแม้ว่าลักษณะทางกายภาพของเครื่องดนตรีดั้งเดิมของอูร์กลาไว้อยู่จะเป็นเครื่องดนตรีตะวันตก (ป้อนูล่าหรือไวโอลิน) ในการรับรู้ของคนภายนอก แต่ความรู้สึกและการกำหนดนิยามทางด้านดนตรีของอูร์กลาไว้อยู่ถือว่าป้อนูล่าเป็นเครื่องดนตรีดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์อูร์กลาไว้อยู่และดนตรีประกอบคริสตศาสนาแต่ไม่สามารถนำป้อนูล่าเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของดนตรีประกอบพิธีกรรมได้

ภาพประกอบที่ 2 ชาวเลอูร์กลาไว้อยู่ร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้า

ดังนั้นในการแทนที่ของดนตรีจากภายนอกของกลุ่มคนที่นับถือศาสนาคริสต์จึงหมายถึง การให้คุณค่าความสำคัญกับกีตาร์ แคมบูรินและคองโก้ ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบเพลงร้องสรรเสริญพระเจ้าแทนที่ ป้อนูล่า (ไวโอลิน) ที่เป็นเครื่องดนตรีประกอบสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทางธรรมชาติ

เศรษฐกิจและการท่องเที่ยว

ดนตรีอุรุลลาไว้นั้นแต่เดิมในอดีตไม่ได้อยู่ในระบบการว่าจ้างและจ่ายค่าตอบแทนเป็นเงิน แต่จะเป็นการแสดงน้ำใจช่วยเหลือ นำดนตรีไปบรรเลงให้กับคนในชุมชนด้วยความสมัครใจ เพราะฉะนั้นกลุ่มนักดนตรีที่ไปเล่นในงานต่างๆ จะบรรเลงดนตรีเพื่อสร้างบรรยากาศให้งานนั้นๆ มีความสมบูรณ์

เมื่อระบบการท่องเที่ยวเข้ามา ดนตรีอุรุลลาไว้นี้ถูกนำมาใช้เป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมสำหรับดึงดูดนักท่องเที่ยว ทำให้วัฒนธรรมดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของวงจรธุรกิจการท่องเที่ยว นักดนตรีหรือผู้ที่ร้องเพลงได้จะเป็นผู้ที่สร้างรายได้พิเศษให้กับตนเอง ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดคณะดนตรีหลายคณะเพื่อออกแสดงดนตรีรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามา (แสงโสม หาญทะเล, 2559; ทริ ฟองสายธาร, 2558) โดยแต่ละคณะจะกำหนดและยึดพื้นที่ในการรับงานแสดงของตนเอง ในอีกมุมหนึ่งก่อให้เกิดเครือข่ายทางดนตรีสำหรับเล่นดนตรีเพื่อการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ เช่น คณะของนางอมราที่เกาะสีหะรชาตนักดนตรีก็จะติดต่อนักดนตรีจากคณะอื่นไปเล่นตามงานที่รับได้ มุมมองในเชิงบวกเป็นปรากฏการณ์ที่ช่วยให้เกิดการเคลื่อนไหวทางดนตรีทั้งในเรื่องของการพัฒนาฝีมือรวมทั้งการสร้างนักดนตรีรุ่นใหม่

ภาพประกอบที่ 3 การแสดงรูกของชาวเลอุรุลลาไว้น

ภาพประกอบที่ 4 นักดนตรีอุรูกลาไวย์บรรเลงดนตรีให้นักท่องเที่ยวชม

สำหรับผลกระทบที่เกิดต่อดนตรีคือการเปลี่ยนจากนักดนตรีไปประกอบอาชีพอื่นที่มีรายได้สูงกว่า เหตุผลนี้เกิดจากการขยายตัวของการท่องเที่ยว รวมถึงการแข่งขันทางธุรกิจที่มีการนำวัฒนธรรมดนตรีอื่นเข้ามาเป็นคู่แข่งกับกลุ่มนักดนตรีเดิมที่บรรเลงดนตรีเพื่อการท่องเที่ยว ในที่สุดการแสดงที่เป็นธุรกิจโรงแรมค่อยๆ เข้ามาแทนที่การดนตรีของท้องถิ่น ผลกระทบที่เกิดขึ้นให้เหตุการณ์นี้ ส่งผลให้นักดนตรีเพื่อการท่องเที่ยวอุรูกลาไวย์ได้รับผลกระทบ รายได้ตกต่ำ การหาทางออกของนักดนตรีกลุ่มนี้ก็คือการหางานใหม่ที่มีรายได้เพิ่มขึ้นแทนที่การเล่นดนตรี เช่น การขับเรือ การเป็นพนักงานประจำในโรงแรม อาชีพผู้ส่งอาหารทะเลโดยตรงกับทางโรงแรม เหตุผลดังกล่าวเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงกับกลุ่มนักดนตรีอุรูกลาไวย์ในช่วงสามสิบปีที่ผ่านมา

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงเครื่องดนตรีวงดนตรีและบทเพลงของชาวเลอุรูกลาไวย์ ได้แก่ ระบบการศึกษา ศาสนา เศรษฐกิจ และการท่องเที่ยว โดยเมื่อเด็กชาวเลอุรูกลาไวย์รุ่นใหม่ได้เข้ารับการศึกษาระบบ

การศึกษาภาคบังคับส่งผลให้มีการใช้ภาษาชาวเลอุรักลาไว้อยลดลงเนื่องจากต้องใช้ภาษาไทยในการศึกษาและใช้สื่อสารกับบุคคลนอกกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งงานวิจัยของ (ละเอียด กิตติยานันท์, 2529) นำเสนอมุมมองการศึกษาของชาวเลอุรักลาไว้อยในอดีตว่า ชาวเลอุรักลาไว้อยจะไม่เข้ารับการศึกษาระบบตามที่รัฐกำหนดเนื่องจากมีสถานะยากจนและได้รับการดูถูกชาติพันธุ์จากสังคมแต่ก็มีความสนใจในการศึกษาโดยการให้ผู้ที่มีความรู้ช่วยแนะนำสั่งสอนทั้งในเรื่องของการอ่านและการเขียนภาษาไทย ในส่วนของศาสนาที่ส่งผลกระทบต่อดนตรีพบว่าศาสนาคริสต์มีวิธีปฏิบัติตามความเชื่อทางศาสนาเหมือนกับวิธีปฏิบัติตามความเชื่อของชาวเลอุรักลาไว้อย สอดคล้องกับแนวคิดของ (ยศ สันตสมบัติ, 2556) ที่ว่าปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมมีการนำความคิดทางศาสนามาเป็นเครื่องมือที่นำไปสู่การเปลี่ยนทางสังคมและวัฒนธรรม ผู้วิจัยเห็นว่าสาเหตุจากความเชื่อในลัทธิศาสนาส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในการศึกษาทางดนตรี ทั้งนี้ในด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวในวิถีชีวิตของชาวเลอุรักลาไว้อยเปลี่ยนจากในอดีตคือจากเดิมมีอาชีพการทำประมงเป็นหลักและเป็นนักดนตรีบรรเลงตามประเพณีพิธีกรรมของชาวเลอุรักลาไว้อย แต่ในปัจจุบันนอกจากจะประกอบอาชีพประมงเป็นหลักแล้วยังประกอบอาชีพเสริมคือรับจ้างขับเรือนำเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว ผลจากการรายได้สร้างอาชีพใหม่ที่น่าสนใจให้กับชาวเลอุรักลาไว้อย เมื่อถึงรอบประเพณีพิธีกรรมต่างๆ ชาวเลอุรักลาไว้อยที่ประกอบอาชีพรับจ้างดังกล่าวจะไม่ค่อยได้มาร่วมบรรเลงดนตรีเนื่องจากต้องประกอบอาชีพเสริม ส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งของกลุ่มนักดนตรีชาวเลอุรักลาไว้อยในด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านดนตรีได้แก่ วิธีการบรรเลงเครื่องดนตรี การร้องเพลง ให้กับเด็กชาวเลอุรักลาไว้อยรุ่นใหม่ เศรษฐกิจและการท่องเที่ยวที่เข้ามามีบทบาทในปัจจุบันสร้างทัศนคติทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการประกอบอาชีพของชาวเลอุรักลาไว้อยสอดคล้องกับ (เยาวลักษณ์ ศรีสุกใส, 2545) ที่กล่าวว่าเศรษฐกิจโดยเฉพาะธุรกิจทางการท่องเที่ยวทำให้ระบบการบริโภคเปลี่ยนจากแบบยังชีพเป็นการผลิตเพื่อเป็นสินค้ามากขึ้นทำให้เกิดอาชีพมีการพบปะกับบุคคลภายนอกและคนมีค่านิยมทางวัตถุมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

- 1) สถาบันการศึกษานำผลการวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์ในด้านการจัดการความรู้ดนตรีชาติพันธุ์ นำไปสู่การวางแผนพัฒนาดนตรีชาติพันธุ์อย่างเป็นระบบ
- 2) สามารถนำผลการวิจัยไปเผยแพร่และสัมมนาในงานวิชาการทางดนตรีได้อย่างกว้างขวาง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ศึกษาพลวัตดนตรีชาวเลอุรักลาโว้ยในบริบทคาบสมุทรมลายูและในพื้นที่อื่นเพิ่มเติม
- 2) ศึกษาความสัมพันธ์ดนตรีชาวเลอุรักลาโว้ยในบริบทเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เอกสารอ้างอิง

- ชาย โพธิ์สิตา. (2552). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์ติ้ง.
- พงษ์ธร ลำเนาครุฑ. (2548). การศึกษาบทเพลงประกอบการละเล่นร้องเงี้ยวจังหวัดภูเก็ต: กรณีศึกษาการร้องเงี้ยว คณะพระสวรรค์. ปรินูญานิพนธ์ปรินูญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขามานุษยดุริยางควิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พจน์ ปานช่วย. (2554). ศึกษาดนตรีในวิถีชีวิตของชาวอุรักลาโว้ย: การศึกษาทางมานุษยวิทยาการดนตรี ณ บ้านสังกาอู๋ ตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ปรินูญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ยศ สันตสมบัติ. (2556). มนุษย์กับวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยศ สันตสมบัติ. (2557). จากวานรถึงเทวดา: มาร์กซิสและมานุษยวิทยามาร์กซิส. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- เยาวลักษณ์ ศรีสุกใส. (2545). การเปลี่ยนแปลงทางสังคม-เศรษฐกิจและ
วัฒนธรรม: ศึกษากรณีชาวเล สังกาอู๋ อำเภอกะลันตา จังหวัดกระบี่.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชามหาบัณฑิต สาขามานุษยวิทยา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เรวดี อึ้งโพธิ์. (2556). วัฒนธรรมทางดนตรีชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในหมู่เกาะบุโหลน
จังหวัดสตูล. สงขลา: ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์.
- ละเอียด กิตติยานันท์. (2529). ศึกษาสภาพความเป็นอยู่และความต้องการ
ที่เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวเล. กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัญญา เผ่าพิชพันธ์. (2552). ดนตรีในวิถีชีวิตชาวอุรักลาไว้อยู่ ตำบลเกาะลันตาใหญ่
อำเภอกะลันตา จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาดนตรีชาติพันธุ์วิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2554). ทฤษฎีสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกรัฐ ศรีสว่าง. (2552). ดนตรีร่ำมะนาในพิธีลอยเรือ: กรณีศึกษาชาวเลอุรักลาไว้อยู่
เกาะหลีเป๊ะ ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล. ปริญญานิพนธ์
ปริญญาศิลปกรรมศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขามานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Balendier, G. (1965). *Messianism and nationalism in Black Africa, Africa: Social problem of change and conflict*. San Francisco: Chandler.
- Patto, M. (1990). *Qualitive evaluation and research method*. CA: Sage: Newbury Park.
- Sachs, C. (1940). *The History of Musical Instruments*. New York: W.W. Norton.

Tylor, E. B. (1871). **Primitive culture: Research into the development of methodology, philosophy, religion, art and custom.** London: J. Murray.

สัมภาษณ์

บุญรอด ประโมงกิจ. (2559, 20 มีนาคม). สัมภาษณ์. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน, บ้านแหลมตุ๊กแก ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต.

แสงโสม หาญทะเล. (2559, 15 ตุลาคม). สัมภาษณ์. ครู, โรงเรียนบ้านเกาะอาดัง บ้านเกาะหลีเป๊ะ ตำบลสาหร่าย อำเภอมืองสตูล จังหวัดสตูล.

หริ พองสายธาร. (2558, 24 ตุลาคม). สัมภาษณ์. หาดราไวย์ ตำบลราไวย์ อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต.

หลิน หาดทรายทอง. (2558, 24 ตุลาคม). สัมภาษณ์. หาดราไวย์ ตำบลราไวย์ อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต.